

Loth ff erat Abraā, sed potius nepos eius. Tertio mō dicunt fratres, ppter gentis unitatē, de eadē gēre uel delicti nati, sicut ē illud in Genesi: Si elegeris regem sup te, de fratribus tuis elige quēcunq; uolueris, hoc est, de gente tua. Quarto mō, affectu & pietate, sicut oēs q in Ch̄o credimus, dicimur fratres. Vno etem ex his modis dicūtur fratres dñi, propinquitate scilicet carnis illius. Spiritualiter p̄dicāte dño turbis, mater & fratres illius foris stabā, & mō dominus in ecclesia docet gētes: mater uero illius & fratres .i. synagoga foris stant, hoc est, à societate ecclesie alieni existunt. Sed & ipsi cū ad domū domini intrauerint, non negabūtur ab eo, sed implebitur in eis quod dñs dixit: [Quicunq; fecerit uoluntatē patris mei qui in caelis est, ipse meus frater, soror & mater est.] Querendum uero est, quō aliquis mater dñi possit effici. Frater enim & soror illius est, quicunq; uoluntatem patris fecerit. Et propter sexum utriusq; mirum non est, sed ipse mater eius efficitur, qui uerbū dei in corde auditorum suorum gignit. Vnusquisq; em̄ fidelis, quandiu imbuitur, filius est: cū uero alios imbuit, mater est. Paulus nāq; Apostolus maternū affectū circa auditores suos impendebat, qui dicebat: Filioli mei, quos itē parturio, donec forme Christus in uobis.

Gala. 4

SO FERIA QUINTA
post Inuocauit. Iohan. VIII.

T In illo tēpore: Dicebat Iesus ad eos qui crediderunt in eum ex Iudæis: Si uos manseritis in uerbo meo, Et rel.

I Deo māsēritis, q̄a de-
 strina spiritali inītia-
 ti estis, quia esse ibi cō-
 pistis. Si māsēritis, hoc est,
 in fide, quā in vobis esse
 credentibus cōp̄it, quo p-
 uenietis uidete, q̄le est ini-
 tium, & quō p̄ducit. Ama-
 stis fundamētum, culmen
 attendite, & ex ista humili-
 tate aliam celsitudinē quā
 rite. **Fides** em̄ humilitatē
 habet. **Cognitio**, & immor-

talitas, & aeternitas nō habet humilitatē, sed ex celsi-
 tudine erectionē: nullā defectionē, sed aeternam sta-
 bilitatem: nullā ab inimico expugnationem, nullum
 deficiēdi timorem. **Magnum** est quod incipit à fide,
 sed magis quo peruenitur p̄ fidem. **Audi** igitur quo
 perueniar, & uide quāta sit fides. **Ergo** & ad Iudaeos
 ait: **Si manseritis in verbo meo, in quo credidi-
 stis, vere discipuli mei eritis.** Subiūxit quoque,
et cognoscetis veritatem. **Qui cognoscit ueri-
 tatem, cognoscit deum: quia deus ueritas est, dicen-
 te ipso domino: Ego sum uia & ueritas & uita.** **Cre-**
 damus ergo, ut cognoscamus ueritatem: quia sine
 fide ad cognitionem ueritatis nullus peruenire po-
 terit. **Quid est q̄d cogniturus sumus? Illud quod nec
 oculus uidit, nec auris audiuit, nec in cor hoīs ascen-
 dit.** **Quid enim est fides, nisi credere quod nō uides?**
**Fides ergo est, quod nō uides credere: ueritas, quod
 credidisti uidere.** **Quid est quod uidere nobis pro-
 mittitur? Dicit enim dominus in alio loco, quid es-**

Johan. 14

Johan. 14 ser, quod uisuri erimus, ubi ait: **Qui autem diligit me,** diligetur a patre meo. **Et ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum. Hac** ē pmissio, hæc est merces si dei, quæ per dilectionem operatur, hæc est fatietas, quam **Psalmista** oprauit, dicens: Satiabor dum manifestabitur gloria tua. **O domine,** digne fac nos amare te, & non amare seculum, ut ualeamus ad illam libertatem peruenire, ad quam per cognitionem ueritatis peruenitur, de qua subiunxisti, dicens: **Et ueritas liberabit uos.** Quid ē, liberabit uos? Liberos facit. Deniq; Iudæi carnales, & secundum carnem in dicantes, non hi qui crediderant, sed illa turba, q; nō credebant, iniuriam sibi factam putauerunt, quia dixit eis: [ueritas liberabit uos,] & indignati sunt seruos se esse significatos. **Et uere serui erant. Sed** exposuit dominus illis, quæ sit seruitus, & quæ sit futura libertas, quam ipse promittit. **Nihil** em̄ aliud est dicere, [et ueritas liberabit uos,] nisi liberos uos faciet: sicut nihil ē, saluat, nisi saluos faciet. **Audiuimus ergo** quid libera ueritas dixit, audiamus quid superba falsitas respondeat. **Dixerunt ergo Iudæi: Semen Abraæ sumus. & nemini seruiuimus unquam. Quomodo tu dicis, liberi eritis?** Non em̄ dixerat dñs, liberi eritis, sed ueritas liberabit uos. **In** quo tamen uerbo illi nihil aliud intellexerūt, nisi libertatem carnalem: & extulerunt se, quod semen essent Abraæ, & dixerunt: **Semen Abraæ sumus, & nemini seruiuimus unquam. Quomodo tu dicis, liberi eritis?** **O uana** superbia, o falsa iactantia, quomodo uerum dixisti, nemini seruiuimus unquam? **Ioseph** nōne ē uenundatus? pphetæ sancti nōne sunt ducti in captiuitatē? Deniq; nonne ille ipse eius populus, qui

in Aegypto lateres faciebat operibus duris, non saltem in argento & auro, sed in luto seruebat: Si nemi seruitis unquam, o ingrati, quid uobis assidue improperat deus, quomodo uos de domo seruitutis liberauit: an forte patres uestri seruierunt? Vos autem qui loquimini, nulli seruiumus unquam, si nulli seruiuitis unquam, quomodo ergo soluebatis tributū Romanis? Vnde & ipsi ueritati laqueum quasi capti onis posuistis, ut diceretis: Licet reddere tributū Cæsari: ut si dixisset, licet, teneretis eum quasi malam operasset libertatem semini Abrahæ: si autē dixisset, non licet, calumniaremini apud reges terræ, quod phibere regibus tributa persolui. Deinde prolato nūmo uicti estis, & captioni uestræ uos ipsi estis respondere compulsi. ibi enim uobis dictum est: Reddere Cæsari quæ Cæsaris sunt, & deo quæ dei sunt, cū uos ipsi respondissetis, quod nummus habet imaginem Cæsaris, quia sicut quærit Cæsar in denario imaginem suam, sic deus quærit in homine suam. Nec alienū quid quærit deus ab homine, sed quod condidit in homine. Ideo deus homo factus est, ut in homine reformaret, quod in homine formauit. Ergo mentientibus, & de uana libertate tumentibus, quid respōdisset dominus Iudæis audiamus. **Amen amē dico uobis, quia omnis qui facit peccatū, seruus est peccati.** Quis non sub istis uerbis contremiscat, si omnis homo peccator, omnis homo seruus peccati? Sed in his attētius audiamus, qualiter liberemur de hac seruitute. Terrorē incurrit, sed medicinā adhibet. Nā ait dñs: [Amen amē dico uobis.] Quid est, amē amen, nisi uerum dico uobis? Quod uerbum nec Græcus in terpres, nec Latinus ausus est in aliam transferre lin-

gnam, ut honorem haberet uelamento secreto, testificatio ueritatis in Christo. **Veritas** dicit: **Verū** uerū dico uobis, ingeminat, replicat uerbū ueritatis, ut excitaret dormientes, intentos faceret audientes, nec contēnereſ q̄ ait: [**Amen amen** dico uobis, q̄a om̄is qui facit p̄t̄m, seruus est peccati.] **O** miserabilis seruus seruire peccato, seruire diabolo, q̄ peccati ē autor. **S**ape hoies malos dñs fugiunt, ne seruiant malis, & non fugiunt p̄t̄m? **Q**uāto facilius esset fugere p̄t̄m, & seruire homini libera cōscientia? **D**einde seruus hominis aliquādo sui dñi imperijs fatigatus, fugiendo requiescit; seruus aut̄ peccati quō fugierit, secū em̄ retrahit uindex cōscientia, quocunq; fugerit, nō fugit, sed ipsum mala conscientia sequitur, imō non recedit à se. p̄t̄m enim qd̄ fecit, intus est. **F**ecit peccatum, ut aliquam corporalem caperet uoluptatē: uoluptas trāsit, p̄t̄m manet: praterit quod delectabar, remansit quod pugnat mala seruitus. **A**liquando fugiunt hoies improbos dñs, ut fugiendo quiescāt à seruitute, sed quō illi seruiture carebunt, qui nolunt carere peccatis? **Q**uanto facilius est, si deserat homo peccatum, fugiatq; ad **Christum** ueræ libertatis uindicem atq; autorem? **L**iberat enim ab hac seruitute peccati solus dominus, qui illa nō habuit. **Q**ui solus sine peccato uenit in mundum, ille solus liberare potest de peccato. **Q**ui uenit sine peccato, factus est sacrificium, p̄ peccato. **C**um ergo om̄is qui facit p̄t̄m, seruus sit peccati, q̄ sit spes nobis libertatis, audire, **Seruus autē (inquit) non manet in domo in æternum.** **E**cclēsia est domus, seruus est peccator. **N**on maneat homo in peccato, ne sit seruus peccati, ut possit manere in domo, id ē, in ecclēsia: maneat in

corpore capitis sui, ut sit filius, non seruus. Longe aliud est peccare, aliud manere in peccato. Qui manet in peccato, seruus est peccati: qui fugit à peccato, seruus erit iustitiæ. Terruit itaq; & spem dedit: terruit, ne peccatū amaremus: spem dedit, ne de peccati solutione diffideremus. [Omnis (inquit) qui facit peccatum, seruus est peccato.] Seruus autem non manet in domo in æternum.] Quæ ergo nobis spes est, qui non sumus sine peccato: **Audi spem tuā. Filius manet in domo in æternum. Si ergo filius vos liberauerit, tunc vere liberi eritis.** Hæc spes nostra fratres, ut à libero liberemur, & liberādo seruos nos faciat. Serui enim eramus cupiditatis, liberi efficiamur serui charitatis. Prima libertas est, non permanere in peccatō, seruire iustitiæ, dicente Apostolo: **Cū** Roma. 6 **enim serui essetis peccati, liberi eratis iustitiæ.** Nunc autem habetis fructum uestrū in sanctificationē, finem uero uiram æternam. Perfecta uero libertas est, deo Christo seruire, illum diligere q̄ uere nos liberauit, qui uere est filius dei, & dñs in forma serui, nō seruus, sed in forma serui dñs. Fuit quippe illa carnis forma seruilis, quæ esset similitudo carnis peccati, non erat peccati, libertatem promisit credentibus in se. Iudæi uero rāquam de sua libertate superbientes, dedignati sunt fieri liberi, cum essent serui peccati. Ideo autē se liberos esse dixerunt, quia semen Abrahæ erant. Quid ergo eis ad hæc respōdit dominus, audiamus. **Scio (inquit) quia filij Abrahæ estis, sed queritis me interficere.** Agnosco carnis originē, nō cordis fidē: filij Abrahæ estis, sed secundum carnem, ideo queritis me occidere. **Sermo enim meus (inquit) non capit in uobis,** id est, non habet locum

in uobis. Si sermo meus caperet à uobis, caperet utique nos. Quid est ergo, non capit in uobis? Id est, non capit cor uestrum, quia non recipitur à corde uestro. Audistis certe dñm dicentem: [Scio quia filij Abrahæ estis,] audite quid postea dicat. Ego quod uidi apud patrem meum, loquor: et uos, quod uidistis apud patrem uestrum, facitis. Quid autem faciunt, & quid eis dixit: queritis me occidere, hoc apud **Abraam** nunquam uiderunt. Dixit, quæ uidi apud patrem meum loquor, ueritatem uidi, ueritatem loquor, quia ueritas sum. Si enim dñs ueritatem loquitur, quia ipse est ueritas patris, quam uidit apud patrem, scilicet uidisse loquitur: ipse enim uerbum, quod uerbum erat apud deum: isti ergo malum quod faciunt, quod dñs obiurgat & corripit, ubi uiderunt apud patrem suum: Cum audierimus in cõsequentibus apertius dictum, quis sit eorum pater, tunc intelligimus qualia uiderint apud talem patrem. Adhuc enim non nominat patrem ipsorum. Paulo superius **Abraam** commemorauit, sed carnis originem, non uitæ similitudinem. Dicturus nunc alterum patrem illorum, quæ nec genuit eos, nec creauit ut homines essent, sed tamen filij erant eius, in quantum mali erant, non in quantum homines erant: in quantum imitati, non in quantum creati. Respondunt et dixerunt ei: Pater noster **Abraam** est. Quasi aliquid dicturus esset contra **Abraam** aut quasi in aliquo auderet reprehendere **Abraam**. Non quia dñs non audebat reprehendere **Abraam**, sed talis **Abraam** erat, qui non reprehēderetur à dño, sed potius laudaretur. Tamen isti uidebant eum uocare, ut aliquid mali diceret de **Abraam**, & esset occasio faciendi quod cogitabāt. [Pater noster **Abraam**

est. **Audiamus** quomodo eis respondit dominus, cum illorum damnatione laudauit **Abraam**. **Dicit ei Iesus: Sifilij Abraæ estis opera Abraæ facite. Nunc autem quæritis me interficere, hominem qui veritatem locutus sum vobis, quam audiui à deo, hoc Abraam nõ fecit.**] Ecce, ille laudatus, isti damnati. **Nam** hi quærebant dominũ interficere, **Abraam** autem non erat homicida, **Non** dico, inquit, ego sum dominus **Abraæ**, quod & si dicerem, uerum dicerem. (**Nam** dixit in alio loco: **An**tequam **Abraam** fieret, ego sum, cum illum lapidare uellet) sed dico hoc interim, quod uidetis, quod aspiciatis, quod me solũ putatis, scilicet quod homo sum. **Hominem** ergo dicentem uobis quod audiuit à deo, quare uultis occidere, nisi quia non estis filij **Abraæ**? **Et** n̄ superius ait: [**Scio** quia filij **Abraæ** estis,] nõ negar nunc eorũ originẽ, sed facta cõdemnat. **Caro** eorum ex illo erat, sed uita nõ erat. **Ergo** **Christiani** facti sunt semẽ **Abraæ** gr̄a dei, nõ de carne **Abraæ**. **Facti** illi cohæredes, deus illos exhereditauit, istos adoptauit. **Isti** sunt de qbus in alio loco à **Iohãne** **Bap**, dictũ est: **Potens** est deus de lapidibus istis suscitare filios **Abraæ**. **Illi** ergo erũt filij **Abraæ**, q opa **Abraæ** imitãtur. **Ideo** subiũxit dñs, dicẽs: [**Si** filij **Abraæ** estis, opa **Abraæ** facite] **Factis**, pbate nobilitatem, nõ uerbis. [**Sed** quæritis me interficere, hoĩem qui ueritatem locutus sum uobis, quam audiui à deo, hoc **Abraam** nõ fecit. **Vos** facitis opera patris uestri,] **Et** quia ad huc non dicit, q̄s iste est pater illorum, uideamus mō illi quid responderũt. **Cœperũt** enim utcunq; cognoscere, nõ de carnis generatione dominum loqui, sed de uirã institutione. **Et** quia consuetudo scripturæ

est (quam legebant) fornicationē spūaliter appella-
 re, cū dijs mutis & falsis anima tanquā p̄stituta sub-
 jectur, ad hoc responderunt, dixeruntq; ei: Nos ex
 fornicatione non sumus nati, vnum patrem
 habemus deum. Cum tories gloriātes de Abraā,
 repulsi sunt, nunc uideamus quō repelli noluerunt
 ore ueridico. Quia cum erat talis Abraam, cuius fa-
 ctum non imitabantur, & de illius tamen genere glo-
 riabantur, mutauerunt responſionem, credo dicen-
 tes apud seipſos: Quotiescūq; nominauerimus Abra-
 am, dicturus est nobis: quare non imitami eum, de
 cuius genere gloriāmini? Nos sanctum & iustum, in-
 nocentem tantū uirum imitari non possumus, deum
 dicamus patrē nostrū, uideamus quid nobis dicturus
 est. Nūquid falsitas inuenit quod diceret? Audiamus
 quid dicant, audiamus quid audiant. [Vnum (inqui-
 unt) patrem habemus deū. Dixit ergo eis Iesus: Si
 deus pater uester esset, diligeretis me utiq;
Ego enim ex deo processi & ueni. Neq; enim a
 me ipso ueni, sed ille me misit. Dicitis deū patrē,
 agnoscite uel fratrem uestrum. Hic terigit quod sa-
 p̄ius solet dicere, non a me ipso ueni, sed ille me misit,
 ego enim a deo processi & ueni. Christi ergo missio,
 incarnatio est eius. Quod uero de deo patrē p̄cessit
 uerbum, æterna processio est, non habens tempus,
 per quem factum est tempus. Ergo ab illo processit
 ut deus & æqualis, ut filius unicus, ut uerbum patris.
 Venit ad nos: quia uerbum caro factum est, ut habi-
 taret in nobis, Aduentus eius, humanitas eius: man-
 sio eius, diuinitas eius. Quare (inquit) loquelam
 meam nō cognoscitis? Quia non potestis co-
 gnoscere sermonem meum. Ideo non poterant

cognoscere, quia non poterant audire, sed unde audire non poterant, nisi quia corrigi credendo volebant: Et hoc inde. **Vos ex patre diabolo estis.** Quam diu patrem commemoratis, quam diu patrem muratis, modo **Abraam**, modo deum, audite à filio dei cuius filij estis: **A patre diabolo estis. Deus** utiq; creator oim creaturarū creavit hoīem, quō hic dicit, vos à patre diabolo estis. **Quicquid à deo creatū est, bonū est.** & omnis hō in quantum creatura dei est, bonus est. **Quantū vero se subiicit per liberū arbitriū diabolo, à patre diabolo ē.** Bona ē em̄ hominis natura, sed vitia ra erat per malā uoluntatē, & inde erat à patre diabolo. **Quod fecit deus, nō potest esse malū, si ipse homo nō sit sibi ipi malus.** Inde ergo **Iudæi** dicti sunt filij diaboli, nō nascendo, sed imitando. **Consuetudo uero sanctæ scripturæ est, ex imitatione uel consuetudine operum filios sæpe nominare, ut ppheta ad Iudæos ait: Pater tuus Amorrhæus, & mater tua Cethæa.** Amorrhæi gens erat quædā, unde originē Iudæi nō ducebāt. **Cethæi & ipsi gentem suā habebāt, omnino alienā à genere Iudæorū.** Sed quia erant impij **Amorrhæi & Cethæi, Iudæi autē imitati impietates eorū, in uenerant filij parentes, nō de quibus nascerentur, sed quorum mores sectando pariter damnarētur.** **Quaritas autem forrasse, unde ipse diabolus est.** Inde utriusque, unde & cæteri angeli. **Sed cæteri in sua obedientia perseverarunt, ille inobediendo & superbiendo lapsus est angelus, & factus est diabolus.** Sed modo audite, qd dicat dñs, [**Vos inq̄r**] à patre diabolo estis, & desideria pr̄is uestri facere uultis. **Queritis me occidere, hoīem qui ueritatē uobis dico, [et ille inuidit homini, & occidit hoīem. Diabolus autē cum inuide-**

Jezech. 19

ret homini, serpentem indutus, locutus est mulieri, & de muliere uenenauit & uirū. Vñ mortui sunt, diabolus audiendo, quem non audissent, si deum audire uoluissent: qui obtemperare debuerāt creatori, nō deceptorī. **Ergo ille homicida erat ab initio.** Videte genus, homicida dicitur diabolus. Diabolus non gladio armatus, non ferro accinctus ad hominē uenit, sed uerbum malum seminauit, & occidit. Noli ergo putare te non esse homicidam, qñ fratri tuo mala persuades. **Nam si fratri tuo mala persuades, occidis.** Audi Psal̄m. Filij hominum dentes eorū arma & sagittæ, & lingua eorū gladius acutus. Vos ergo desideria patris uestri facere uultis, ideo scitis in carne, quia non potestis in mēte. [Ille homicida erat ab initio,] utiq; in primo homine, ex illo ille homicida. **Ex quo potuit fieri homicidiū? Ex quo factus est homo.** Non em̄ posset occidi homo, nisi prius fieret homo. **Et in ueritate non stetit, quia ueritas non est in eo.** Non quomodo in Christo est ueritas, ut deus ipse sit ueritas. Si ergo iste in ueritate stetit, in fugi originis sanctitate permansisset: sed in ueritate non stetit, quia ueritas non est in eo. **Qui cū loquitur mendacium, et proprijs loquitur, quia mendax est. & pater eius.** Diabolus autem à semetipso mendax fuit, & mēdaciū suū ipse genuit, à nemine audiuit mendacium prius. Quomodo genuit pater filium ueritatem, sic diabolus genuit quasi filium mēdaciū. Mendaciū genuit, quia in ueritate nō stetit. Omnis em̄ qui in deo manet, in ueritate manet, gaudeus ueritas est. Si quis uero à deo recesserit, mendax erit, dicente Psalmographo: **Omnis homo mendax.** Inquantū uero homo à deo recedit, intantū mendax

Psalm. 56

Psalm. 115

erit, dum se à ueritate declinauerit, & inde peccator erit. Quia omne peccatū nō est ueritas, sed mendaciū: quia recedēdo à deo nō habet ueritatē. Diabolus uero bonus creatus est, sed p̄ seipsum malus factus est, declinando se à summo bono. Ideo ex proprijs locutus est mendaciū, quia in seipso inuenit unde esset mēdax. Homo uero deceptus à diabolo, factus est à diabolo mēdax. Ideoq; filius diaboli, nō natura, sed imitatione. Recedamus ergo à patre mendacij, curramus ad patrē ueritatis. Amplectamur ueritatem, ut accipiamus ueram libertatē. Iudæi apud patrem suū uiderant, quod loquebantur: quid, nisi mendacium? Dñs autem apud patrem suum uidit, quod loqueret: qđ, nisi uerbū patris æternum, & patri coæternū? Ideo subiūxit: Ego ueritatē dico uobis, & nō creditis mihi. Nā mēdax mendaciū loquit, sed ueritas ueritatē pfert. Diabolus mendax, Christus uero ueritas, & ueritatis assertor: quia ex ueritatis ore nil aliud poterit procedere, nisi ueritas.

FERIA SEXTA

post Inuocauit. Iohan. V.

In illo tempore Erat dies festus Iudæorum, & ascendit Iesus Hierosolymam. Est autē Hierosolymis probatica piscina. Et re-

Loquebamur ergo uobis & nunc de euangelicalēctione, in qua duo pariter miracula humane sanitatis leguntur, unum inuisibiliter p̄ angelicam administrationem, alterum per dominicam presentiam uisibiliter exhibitum; sed utriusque no-